

Obsah

Úvod	1
1 Učitel'ská profese, učitel chemie, autorita učitele	2
1.1 Učitel'ská profese	2
1.2 Učitel chemie	4
1.3 Autorita učitele	5
2 Předmět didaktiky chemie, didaktika chemie obecná a speciální, didaktika chemie jako vědní disciplína, systém pojetí výuky chemie	8
2.1 Předmět didaktiky chemie	8
2.2 Didaktika chemie obecná a speciální	12
2.3 Didaktika chemie jako vědní disciplína	15
2.4 Systém výchovy a vzdělávání v chemii	17
3 Projekt výchovy a vzdělávání v chemii, cíle výuky v chemii	21
3.1 Cíle ve výuce chemie	22
3.1.1 Dílčí charakter cílů	22
3.1.2 Složky výchovně-vzdělávacího cíle ve výuce v chemii	23
3.1.3 Taxonomie vyučovacích cílů	27
3.1.4 Konkretizace cílů pro výuku chemie	29
4 Projekt výchovy a vzdělávání v chemii – obsah výchovy a vzdělávání, učivo chemie	32
4.1 Vědecký a didaktický systém chemie	33
4.1.1 Principy didaktické rekonstrukce	34
4.1.1.1 Zásada odbornosti (vědeckosti) učiva chemie	34
4.1.1.2 Zásada přiměřenosti učiva	36
4.1.1.3 Zásada aplikovatelnosti učiva	36
4.1.1.4 Zásada soustavnosti	37
4.1.1.5 Zásada názornosti	39
4.1.1.6 Zásada uvědomělosti a aktivity	40
4.1.1.7 Zásada individuálního přístupu k žákům	41
4.1.1.8 Zásada trvalosti	41
4.1.1.9 Zásada uplatnění zpětné vazby	41
4.2 Transformace ontodidaktická	43
4.3 Transformace psychodidaktická	47
4.3.1 Psychodidaktická transformace učiva „Roztoky“ (I)	50
4.3.2 Psychodidaktická transformace učiva „Roztoky“ (II)	53
4.3.3 Další ukázky realizace psychodidaktické transformace ve výuce chemie	55
4.4 Transformace kognitivní	59
4.4.1 Kognitivní transformace a vyučování chemie	61
5 Poznávací proces a vyučovací proces	64
5.1 Poznávací proces	64
5.1.1 Smyslové poznávání	66
5.1.2 Myšlenkové (racionální) zpracování poznatého	68
5.1.2.1 Pojmy otevřené a uzavřené	69

5.1.2.2	Koncept, prekoncept, miskoncepce, pojmová mapa	69
5.1.2.3	Klasifikace pojmů	71
5.1.2.4	Myšlenkové procesy	74
5.1.2.5	Ontogeneze a myšlenkové procesy	80
5.1.3	Verifikační procedury poznání	82
6	Organizační formy výuky chemie (Organizační formy výuky chemie, vyučovací hodina základního typu, instruktivistické a konstruktivistické pojetí výuky chemie)	85
6.1	Instruktivistické a konstruktivistické pojetí výuky chemie	86
6.2	Organizační formy výuky chemie	89
6.2.1	Třídění organizačních forem výuky chemie	91
6.2.2	Vyučovací hodina chemie	92
6.2.2.1	Hodina základního typu	92
6.2.2.2	Vedení dialogu	98
6.2.2.3	Pojetí výuky k tematice „Alkoholy“	101
6.2.3	Laboratorní cvičení	105
6.2.4	Exkurze ~ chemická exkurze	110
6.2.4.1	Preferované postupy pro efektivní vzdělávání v mimoškolních zařízeních	111
6.2.4.2	Akvárium jako muzejní sbírka a jako prostředek integrace přírodovědných disciplín	114
6.2.5	Formy výuky chemie podporující konstruktivistické a kooperativní pojetí	117
6.2.5.1	Konkretizace vybraných forem, jejich přednosti a negativa	118
6.2.5.2	Problémově orientovaná výuka	121
6.2.5.3	Příspěvek k realizaci badatelské výuky (IBSE) při výuce chemie	124
7	Metody výuky chemie (Metody slovní, názorné a praktické metody, metody z hlediska charakteru myšlenkových operací, metody práce s textovými materiály a učebnicí chemie)	128
7.1	Co je metoda	128
7.2	Charakteristika základních metod výuky	130
7.2.1	Výukové metody z hlediska charakteru myšlenkových operací	130
7.2.2	Výukové metody z hlediska charakteru zdroje informace	133
7.2.3	Další metody využitelné při výuce chemie	144
8	Experimentální podpora výuky chemie, demonstrační a žákovský experiment, metodika experimentální činnosti, experiment a ICT	145
8.1	Chemický experiment ~ školní chemický experiment	146
8.1.1	Chemický experiment (vědecký)	146
8.1.2	Chemický experiment školní	147
8.1.3	Klasifikační kritéria školních chemických experimentů	148
8.2	Demonstrační pokus učitele	152
8.2.1	Metodika experimentální činnosti	154
8.3	Pokusy žáků	159
8.4	Experimentální činnost s podporou ICT	161
8.4.1	Chemický experiment s podporou ICT	162
8.4.1.1	Reálný experiment s podporou počítače	162
8.4.1.2	Reálný experiment a analýza jeho videozáznamu	166

8.4.2	Virtuální experiment s podporou ICT	167
8.4.2.1	Virtuální laboratoř počítačových animací a simulací	169
8.4.2.2	Virtuální laboratoř pro zprostředkovanou reálnou experimentální činnost	170
9	Materiální prostředky výuky, metodika manipulace s materiálními didaktickými prostředky, specializované učebny chemie, učebnice chemie	172
9.1	Technické prostředky výuky	174
9.1.1	Technické prostředky výuky chemie – učebny a jejich vybavení	175
9.1.2	Didaktická technika	179
9.1.2.1	Zařízení pro nepromítaný záznam	180
9.1.2.2	Zařízení pro promítaný statický záznam (zpětné projektory)	182
9.1.2.3	Videotechnika (snímací, záznamová a zobrazovací zařízení)	184
9.1.2.4	Počítačem podporovaná výuka (computer-assisted learning)	186
9.1.2.4.1	Řízení výuky s podporou počítače	187
9.1.2.4.2	Diagnostika a kontrola výuky	190
9.1.2.4.3	Interaktivní tabule	199
9.2	Učební pomůcky (materiální didaktické prostředky)	200
9.2.1	Učebnice chemie	202
9.2.1.1	Učebnice chemie jako edukační konstrukt	202
9.2.1.2	Funkce učebnice chemie	204
9.2.1.3	Samostatná práce s učebnicí	204
9.2.1.4	Historie vývoje učebnic chemie v podmínkách dnešní ČR	205
9.2.2	Žákovské experimentální soupravy	210
10	Zpětnovazební procesy ve výuce chemie, diagnostika a hodnocení vyučovacího procesu	213
10.1	Zpětnovazební procesy	213
10.2	Diagnostika a hodnocení výsledků vyučovacího procesu žáků	217
10.3	Prověřování a hodnocení výsledků vyučovacího procesu žáků ve výuce chemie	220
10.3.1	Prověřování výsledků vyučovacího procesu žáků ve výuce chemie	220
10.3.1.1	Opakování učiva chemie	220
10.3.1.2	Procvičování učiva chemie a jeho aplikativně orientovaná konkretizace	221
10.3.1.3	Shrnutí jako prostředek systemizace a strukturace chemického učiva	222
10.3.2	Hodnocení výsledků vyučovacího procesu žáků ve výuce chemie	223
10.3.2.1	Formativní hodnocení	224
10.3.2.2	Sumativní hodnocení	224
10.3.3	Metody prověřování a hodnocení výsledků vyučovacího procesu žáků ve výuce chemie	224
10.3.3.1	Ústní prověřování a hodnocení žáků	225
10.3.3.2	Písemné prověřování a hodnocení žáků	228
10.3.3.3	Praktické ověřování vědomostí a dovedností žáků	238
11	Úlohy ve výuce chemie	240
11.1	Učební úlohy ve vyučování	241
11.2	Taxonomie učebních úloh	243

11.3	Klasifikace a řešení učebních úloh v chemii	244
11.3.1	Úlohy kvalitativní	244
11.3.2	Úlohy kvantitativní	248
11.3.3	Řešení kvantitativních učebních úloh	250
11.3.3.1	Výpočty z chemických rovnic	250
11.3.3.2	Výpočty z chemického vzorce	255
11.3.3.3	Výpočty složení roztoků	258
12	Základy hodnocení kvality výuky chemie, reflexe a sebereflexe výuky chemie, posuzovací systémy, metodika 3A	262
12.1	Základy hodnocení kvality výuky chemie	262
12.1.1	Hospitace v pedagogické praxi	264
12.1.2	Realizace pohospitačních procedur, triangulace zpětné vazby	266
12.2	Reflexe a sebereflexe výuky chemie	269
12.2.1	Posuzovací systémy – prostředky reflexe a sebereflexe při výuce chemie	271
12.2.2	Metodika 3A a reflexe výuky	278
	Závěr	282
	Anotace	283
	Použitá literatura	284
	Seznam doporučené literatury	292
	Rejstřík	294
	O autorech	308
	Obrazová příloha	311